Chimariko

El **chimariko** (autònim *č'imar-* 'persona') és una llengua morta i aïllada que es parlava a la zona del Comtat de Trinity, al nord-oest de Califòrnia, Estats Units, pels amerindis de Califòrnia chimarikos. Mentre que l'àrea total reclamada per aquestes comunitats era molt petita, Golla (2011:87–89) creu que hi ha proves que es van reconèixer tres dialectes locals: *Trinity River Chimariko*, parlat al llarg del riu Trinity de la boca del South Fork per Salyer fins a Big Bar, amb la seva vila principal a Burnt Ranch; *South Fork Chimariko*, parlat a l'entrecreuament de South Fork i Hayfork Creek, amb vila principal a Hyampom; i *New River Chimariko*, parlat al llarg de New River al vessant sud dels Trinity Alps, amb vila principal a Denny.

Chimariko

Č'imariko	
Tipus	llengua, llengua morta i llengua extinta
Parlants	
extinta principalment a riu Trinitat, California	
Rànquing	-
Parlat a	-
Oficial a	-
Autòcton de	Califòrnia
Classificació lingüística	
Llengua aïllada (hoka?)	
Característiques	
Institució de normalització	-
Codis	
ISO 639-1	-
ISO 639-2	-
ISO 639-3	cid
Glottolog	chim1301 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/chim1301)
Ethnologue.com	cid (http://www.ethnologue.com/language/cid)
IETF	cid

En vermell, lloc on es parlava el chimariko

Contingut

Documentació històrica
Relacions genètiques
Descripció lingüística
- Fonologia
- Gramàtica

Referències
Bibliografia
Enllaços externs

Documentació històrica

Roland Dixon va començar a treballar en l'idioma chimariko l'any 1900, quan hi havia pocs parlants. Dixon va treballar amb dos: la Sra Dyer i un home que es deia Friday.[1] Més tard es va aconseguir una àmplia documentació sobre la llengua pel treball de John Peabody Harrington, qui va treballar amb Sally Noble, última parlant de la llengua morta el 1922.[2] L'assistent de Harrington, John Paul Marr també va recollir registres de la llengua amb la parlant Martha Zigler.[3]

Relacions genètiques

S'han donat diverses propostes enllaçant al chimariko amb altres llengües de la hipotètica família de llengües hoka. Roland Dixon suggeria una relació entre el Chimariko i les famílies de llengües shasta i palaihnihanes. La famosa classificació de 1929 d'Edward Sapir agrupava a la chimariko amb els grups shasta, palaihnihà, pomo i els idiomes karok i yana en un subgrup Ocán conegut com a *hoka septentrional*. S'ha suggerit una família *Kahi* que agruparia al chimariko, shasta, palaihnihà i karok. La major part dels especialistes actualment no consideren demostrades aquestes relacions, per la qual cosa segueix considerant-se una llengua aïllada.

El projecte comparatiu ASJP (http://email.eva.mpg.de/~wichmann/ASJPHomePage.htm) no mostra similituds òbvies de vocabulari entre el chimariko i cap altra llengua, encara que sembla apuntar a una possible relació llunyana amb la llengua zuni,[4] o fins i tot el kootenai[5] No obstant això, aquesta similitud podria deure's a raons accidentals i no és prova en ferm de parentiu.

Descripció lingüística

Fonologia

L'inventari fonològic del chimariko ve donat per:[6]

		Labial	Dental	Post-alveolar	Palatal	Velar	Uvular	Glotal
Oclusiva	**simple**	p	t	ṭ		k	q	
	aspirada	p^h	t^h	ṭ^h		k^h	q^h	
	glotalitzada	p'	t'	ṭ'		k'	q'	ʔ
Africada	**simple**		c		č			
	aspirada		c^h		č^h			
	glotalitzada		c'		č'			
Fricativa			s		š	x	χ	h
Sonorant	**nasal**	m	n					
	no-nasal		l, r		y	w		

Gramàtica

Tipològicament el chimariko usa predominantment el marcatge de nucli. Els arguments nuclears s'indiquen en el verb, i la possessió es marca en el constituent o nom posseït. Les marques de cas inclouen l'instrumental i el comitatiu, mentre que per a la resta de relacions nominals no apareix cap marca. L'estructura argumental es basa en agents i pacients del predicat. El chimariko és una llengua sintètica sufixant tendint a polisintètica. No obstant això, els pronoms personals i els possessius poden ser tant prefixos com a sufixos. Pel que fa a l'ordre sintàctic, el chimariko tendeix a col·locar el verb al final, encara que donada la naturalesa limitada de les dades, és difícil assegurar que es tracta d'una llengua de verb final. No s'han identificat preferències o restriccions respecte a l'ordre dels elements del sintagma nominal.[7]

Referències

1. Sapir, Edward «Review of Roland B. Dixon: The Chimariko Indians and Language». *Mouton de Gruyter* [New York], p. 185–187.
2. Luthin, Herbert. *Surviving through the Days*. Berkeley: University of California Press, 2002. ISBN 978-0-520-22270-0.
3. «Chimariko Sound recording n.d (http://collections.si.edu/search/results.jsp?view=&date.slider=&fq=online_media_type%3A%22Sound+recordings%22&fq=online_visual_material%3Atrue&q=Harrington%2C&dsort=&fq=language:%22Chimariko%22)». *collections.si.edu*. [Consulta: 9 maig 2010].
4. ASJP - World Language Tree 02 (http://email.eva.mpg.de/%7Ewichmann/WorldLanguageTree-002.pdf)
5. ASJP - World Language Tree 03 (http://email.eva.mpg.de/%7Ewichmann/WorldLanguageTree-003.pdf)
6. Carmen Jany, 2007, p. 112
7. Carmen Jany, 2011, p. 432

Bibliografia

- Campbell, Lyle (1997) *American Indian languages: The historical linguistics of Native America*. New York: Oxford University Press. ISBN 0-19-509427-1.
- Goddard, Ives (ed.) (1996) *Languages*. Handbook of North American Indians (W. C. Sturtevant, General Ed.) (Vol. 17). Washington, D. C.: Smithsonian Institution. ISBN 0-16-048774-9.
- Golla, Victor (2011) *California Indian Languages*. Berkeley: University of California Press. ISBN 978-0-520-26667-4.
- Jany, Carmen (2007) "Is there any evidence for complementation in Chimariko?", *International Journal of American Linguistics*, Volume 73, Issue 1, pp. 94–113, Jan 2007
- —— (2007) "Chimariko in Areal and Typological Perspective." Order No. 3274416 University of California, Santa Barbara. Ann Arbor: *ProQuest*.
- —— (2009) *Chimariko Grammar: Areal and Typological Perspective*. UC Press.
- Mithun, Marianne (1999) *The languages of Native North America*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0-521-23228-7 (hbk); ISBN 0-521-29875-X.

Enllaços externs

- Notes de camp del Chimariko (http://bancroft.berkeley.edu/Exhibits/anthro/5research2_chimariko.html) per Alfred Kroeber a la Bancroft Library a UC Berkeley
- Chimariko (http://linguistics.berkeley.edu/~survey/languages/chimariko.php) al Survey of California and Other Indian Languages
- Chimariko basic lexicon at the Global Lexicostatistical Database (http://starling.rinet.ru/cgi-bin/response.cgi?root=new100&morpho=0&basename=new100\hok\chi&limit=-1)
- «Chimariko Sound recording (http://collections.si.edu/search/results.htm?date.slider=&date.slider=&fq=online_media_type%3A%22Sound+recordings%22&fq=online_visual_material%3Atrue&q=&q=%22Tubatulabal%22&q=%22Chumash%22&fq=language:%22Chimariko%22)». *Collections Search Center, Smithsonian Institution*. [Consulta: 20 juliol 2012].
- OLAC resources in and about the Chimariko language (http://www.language-archives.org/language/cid)

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Chimariko&oldid=23883202»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 26 juny 2020 a les 01:11.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.